

YENİ DÜNYA DÜZENİNDE TÜRK DENİZ KUVVETLERİNİN İHTİYAÇLARINA YÖNELİK YAKLAŞIMLAR

Ahmet Tunç VEYİSOĞLU

(E) Tuğamiral

Denizler ve okyanuslar, binlerce yıldır insanlar için önemli bir besin ve ekonomik geçim kaynağı olmuştur. Dünya deniz ulaştırması, gemi inşa ve onarım faaliyetleri de önemli bir ekonomik kaynaktır. Denizler, uygarlıkların doğuşu ve gelişmesinde öncülük etmiş, en büyük ve medeni uygarlıklar deniz kıyılarında oluşmuştur.

Üç tarafı denizler ile çevrili ülkemizin Mavi Vatan olarak da adlandırabileceğimiz deniz alanında önemli su yolları ve Türk Boğazları gibi stratejik bölgeler mevcuttur. Bu kapsamda mavi vatana sahip çıkmak, bu konuda toplum bilinci oluşturmak ve uluslararası alanda hukuken haklılığımızı ortaya koymak için çalışılmaktadır. Bu yönde yapılan ve planlanan her türlü faaliyet büyük önem taşımaktadır.

Günümüz gündem maddeleri içerisinde güvenlik, ekonomi, enerji, ticaret, ulaştırma gibi her konuda deniz ve denizciliğin payı vardır. Dolayısıyla bu konuda sektörler arası işbirliği oluşturulması ve yetersizliklerin ortaya konması gereklidir.

Denizcilik gücü, bünyesinde denize ait maddi, manevi çeşitli güç ve kuvvetleri bulunduran ve bunların toplam verimini milli güç sistemine aktaran bir güç sistemidir. Denizlerle ve okyanuslarla olan tüm ilişkilerimizi, denize

yönelik askeri ve sivil her şeyi kapsar. Denizcilik gücünün çekirdeğini, deniz ticaret filosu ve deniz kuvvetleri oluşturur. Buna ilaveten doğrudan veya dolaylı denizciliğe katkı sağlayan tüm unsurları içerir.¹

Soğuk savaş sonrası dönemde ise; Uluslararası güvenlik kavramı **deniz güvenliği** alanını da kapsayacak şekilde değişmiştir. Denizden gelebilecek terör ve deniz haydutluğu faaliyetleri yaygınlaşmış, bu kapsamda askeri güç faaliyetleri de artmıştır. Barış zamanından itibaren de denizdeki her hareketin takibi ve emniyetin sağlanması ön plana çıkmıştır.

Denizlerin serbest kullanımı deniz emniyetini, deniz ticaretinin kesintisiz yürütülmesini, denizde güvenliği beraberinde getirmiş, bunların sağlanamaması durumunda savaşa kadar gidebilecek bir bakış açısı oluşmuştur.

Deniz emniyeti; gemilerin emniyetle seyri, malzemenin/kargonun nakli, deniz kirliliği ve çevre felaketine yönelik denizden alınan tedbirlerdir.

Deniz Güvenliği; deniz sahası içerisindeki yasa dışı faaliyetlerin önlenmesi, sivil ve askeri faaliyetlerin birleştirilmesi, ana kıtadan okyanuslara kadar millî ve uluslararası çabaları içeren bir faaliyettir. Ayrıca denizlerde dolaşan tüm unsurların takibi/kontrolü gereklilik olmuştur. Denizcilik gücü buna göre geliştirilmelidir.

Yeni güvenlik anlayışında askeri gücün doğrudan müdahalesi yerine farklı dinamiklere sahip **“Yumuşak Güç”**² kullanılmaktadır. Günümüzün risk ve tehditleriyle mücadele ederken, askeri, ekonomik, sosyal ve siyasi araçların eşgüdüm içinde bir arada kullanılması önem arz eder. Fiziken korunamayan küresel ortak alanlar (deniz, hava , uzay ve siber) yeni güvenlik ortamında risk ve tehdit kaynaklarının öncelikli kullandığı alanlar olmuştur. Yeni düzen barış konusundan süratle savaş konusuna geçilmesini ve hareket alanında durum üstünlüğünü oluşturacak şekilde konuşlanmasını gerektirmektedir.

Silahlı kuvvetlerimizin, karasuları, kıta sahanlığı ve MEB'den başlayarak ihtiyaç duyulan yer ve zamanda güç aktarımı yapabilmesi, ihtiyaçlarını gerektiğinde ileri üslerden karşılayabilmesi, risk ve tehdidi kaynağından itibaren etkisiz hale getirebilmesi ve ülke topraklarını harbin yıkıcı etkisinden koruyabilmek için hareketini sınırlarının ötesinde sürdürebilmesi önem arz etmektedir.

1 Tekinalp, Stratejiye Giriş ve Deniz Stratejisi, Doruk, İstanbul, 2020, s. 258-263

2 Joseph S. Nye, Yumuşak Güç, çev. R. Aydın, Elips, İstanbul 2005

Bu kapsamda Deniz Kuvvetleri barış ve kriz döneminde dahi savaş dönemindeki gibi kritik görevler üstlenebilen karakteristiklere sahiptir. Deniz Kuvvetleri'nin bu rolünün gelecekte daha da artacağı ve ülke politikalarının hayata geçirilmesinde sık başvurulan bir yol olacağı aşikardır. Deniz Kuvvetleri'nin kuvvet kullanımı yüksek yoğunluklu çatışmayı içeren, topyekun harpten, varlık göstermeye kadar geniş bir spektrumda cereyan edebilir.

Kuvvet kullanma eylemi niteliğine bağlı olarak üç görev alanında kümenlenir;

- a. Deniz Kuvvetleri Diplomasisi
- b. Deniz Güvenliği
- c. Savaş

Deniz Kuvvetleri geçmişten günümüze kendini geliştirerek gelmiş, çağdaşlığın ve teknolojik gelişmelerin öncüsü olmuştur. Önümüzdeki süreçte de hız kesmeden, duraksamadan platform ihtiyacı devam edecektir. Bu çerçevede ne tür platform ihtiyaçları olduğunu incelemek gerekirse;

Muhrip ve Fırkateynler; Deniz Kuvvetleri suüstü platformları arasında en vurucu gücünü muhrip ve fırkateynler oluşturacaktır. İnşa ve proje süreci devam eden "İ" sınıfı fırkateyn ve TF 2000 Hava Savunma Harbi Muhribi, uzun menzilli SAM ve seyir füzelerinin yanında yüksek enerji silahları ile donatılmalıdır. Dönem içerisinde yeni oluşturulan Deniz Kuvvetleri konsepti gereği deniz aşırı hareket yeteneği kazanılırken, bu birliği koruma maksatlı muhrip ve fırkateyn varlığı ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Denizaltılar; Caydırıcılığın ve hareket yeteneklerinin kritik platformu denizaltılardır. Yeni inşa edilen ya da edilecek konvansiyonel denizaltıların modern torpidolara, mayın döküş imkanına, özel kuvvet hareketi gerçekleştirebilecek şekilde dizaynına ihtiyaç vardır. Nükleer denizaltı seçeneği göz ardı edilmeyecek bir husustur. Yine uzun süreli kesintisiz ve efektif bir denizaltı hareketi için, havadan bağımsız ve nükleer denizaltılara ihtiyaç vardır. Ülkemiz için ise nihai hedef milli denizaltının hizmete alınmasıdır.

Hücumbotlar; Büyük bir tecrübe ve bilgi birikimine sahip bulunan hücumbot konusunda da Türk tipi yeni nesil hücumbotların etkin silah yükleri ile birlikte değerlendirilerek inşa sürecinin başlaması ve özellikle etkin oldukları Ege hareket alanında konuşlandırılmaları gereklidir. Hücumbotlar ile

birlikte günümüzün ve geleceğin konusu olarak insansız deniz araçlarının çok boyutlu ortamda hareket yapacak şekilde geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Yeni nesil harp, insansız hava, kara ve deniz araçlarının sahada olacağı bir şekilde evrilmektedir.

Mayın Gemileri; dört yüzyıllık bir geçmişe sahip mayın harbi, mayın silahındaki gelişmelere bağlı olarak mayın karşı tedbirlerindeki gelişmelerle birlikte yepyeni platformlara ve bunlara entegre insansız sualtı araçlarını da içine alan bir harp şekline dönüşmektedir. Mayın silahının beynini oluşturan ateşleme mekanizmalarındaki hızlı artan algoritmik gelişmeler, karşı tedbirlerin de nasıl olacağı konusunda çalışmaları hızlandırmıştır. Ülkelerin mayın silahını yapabilecek teknolojiye sahip olmaları istenirken, karşı tedbirler konusunda kısıtlayıcı bir koşul yoktur. Günümüzde çok maksatlı, açık deniz görev gruplarında görev yapabilecek, ileri teknolojiye sahip ve uygun materyal ile inşa edilen mayın karşı tedbir (MKT) gemilerine ihtiyaç vardır.

Çok Maksatlı Amfibi Hücum Gemisi (LHD); Deniz Kuvvetleri Diplomasisi'nin deniz aşırı ortamda etkinlikle uygulanabilmesi ve kuvvet intikali maksadıyla inşa edilen TCG Anadolu gelecek dönemde Deniz Kuvvetlerinin kullanım konseptini değiştirecektir. İlave LHD ve görev grubunda yer alacak gemilerin imkan ve kabiliyetleri ve milli imkanlar ile üretilmesi ile dünya denizlerinde söz sahibi olunması ve derinliğine bir savunma oluşturulması hedeflenmektedir.

Lojistik Gemiler; Deniz aşırı hareketin başarılı bir şekilde kesintiye uğramadan sürdürülebilirliği için kritik nokta lojistikdir. Deniz Kuvvetleri açık denizde görev yapan gemilerinin lojistik ihtiyaçlarını, teşkil edeceği ileri deniz üsleri ile veya bunu yerine getirebilecek uygun nitelikte ve sayıda lojistik gemiler ile karşılayabilecektir. Bu kapsamda, kurtarma gemileri, römorkörler, yakıt gemileri temini gerekmektedir. Son dönemde Doğu Akdeniz'de icra edilen hareketin etkin faktörlerinden birinin de lojistik olduğu ortaya çıkmıştır.

Amfibi Gemiler; Yeni nesil amfibi araçlar (LCT, LCU vb.) amfibi hareketin yanında açık deniz grubunun da bir parçası olacaktır. LST, LPD, LSD gibi daha büyük amfibi platformlar da istenen çeşitli gücün hareket sahasına götürülmesinde katkı sağlayacaklardır. Ayrıca Barışı Destekleme Harekatı'nda amfibi gemiler görevin niteliğine ve yerine göre önemli güç aktarım unsuru olacaklardır.

Gemi inşa sanayi, desteklendiği ve geliştiği ülkelerde hem kendisi hem de yan kolları ile büyük bir istihdam yaratmaktadır. Teknolojik gelişmeler ile birlikte milli üretimin artacağı ve dünya savunma sanayinde önemli bir yer alınacağı değerlendirildiğinde ülke GSMH’da artacağı kuşkusuzdur. Küreselleşen rekabet ortamında milli gemi inşa sektörünün bugünkü durumu ve gelecek için kullanılabilir potansiyeli bilimsel ve gerçekçi bir anlayış ile değerlendirilmelidir. Tersaneciliğin geliştirilmesi ve uluslar arası standartlara ulaştırılması denetlenmeli ve askeri gemi üretimi teşvik edilmelidir. Tersanecilik faaliyetlerinin gelişimi ile birlikte unutulmaması gereken çok önemli bir konuda, özellikle kıyı alanında çevreye verebileceği zararların önlenmesidir. Gelişmiş ülkelerin bir kısmı çevre felaketi yaşamamak adına tersanelerini ve gemi söküm tesislerini farklı ülke sularına taşımışlardır. Üretimin artırılması ile beraber çevreye saygı da aynı ölçü de artmalıdır.

Eğitim; Günümüz Deniz Kuvvetlerini oluştururken gelişen savunma sanayi ile birlikte önem kazanan bir diğer hususta, bu gemileri ve üzerlerindeki sistem ve cihazları kullanabilecek nitelikteki personelin eğitimidir. Eğitim sürekli ve bütüncül bir süreçtir. Bireysel eğitimin yanında savaş gemilerinde bir organizma şeklinde çalışan farklı kariyer ve eğitim seviyelerinden gelen personelin hareket eğitimleri belirli tekrar periyotlarında yaptırılmalı, denetlenmeli ve davranış alışkanlığı kazandırılmalıdır. Sürekli gelişen harp cihaz ve teknolojileri konusunda birbirini takip eden eğitim programları uygulanmalıdır. Denizcilik eğitimi veren kurumlar arasında koordine geliştirilmeli ve uluslararası standartları sağlayan müfredat benimsenmelidir. Politik, ekonomik, kültürel, hukuki, sosyal ve iletişim alanlarında danışmanlık mekanizması geliştirilmeli ve verimliliğin artırılması için emekli personelden fayda sağlanması dikkate alınmalıdır.